

Затверджено
Наказ № 85^а -ОД
від 31.08. 2020 року

ПОЛОЖЕННЯ
про наставництво
ВСП «Чернігівський фаховий коледж інженерії та дизайну
Київського національного університету технологій та дизайну»

Вступ

Процес адаптації викладачів-початківців до освітньої діяльності значною мірою залежить від того, хто буде поруч із викладачем-початківцем, стане його наставником, підтримає його, допоможе знайти правильне рішення в складних ситуаціях, повірити у власні сили.

Педагогічне наставництво дає можливість управляти процесом професійного становлення педагога-початківця, допомагає досвідченому викладачеві працювати з спеціалістом-початківцем у тісному контакті, за якого передача освітніх знань, умінь і навичок, професійних здібностей, набуття педагогічної майстерності є найбільш ефективними.

Відповідну роботу необхідно здійснити з питань добору та навчання тих, кому доручається керівництво стажуванням викладачів-початківців. Необхідно провести з ними співбесіди, в ході яких ознайомити зі змістом діагностичної анкети, анкетними даними особової справи спеціаліста-початківця; організувати семінар-практикум, де розглянути такі питання:

- складання орієнтовного індивідуального плану викладача-стажиста;
- зміст і форми роботи наставника зі стажистом;
- формування навичок аналізу та самоаналізу заняття;
- форми і методи впровадження досягнень психолого-педагогічної науки та передових освітніх технологій в практику діяльності викладача-початківця;
- методика складання проекту підсумкової характеристики викладача-стажиста;
- обмін досвідом, звітування тощо.

На допомогу наставникам необхідно розробити низку пам'яток, виходячи з умов діяльності педагогічного колективу, педагогічної майстерності викладачів-наставників, контингенту студентів, умов функціонування закладу освіти.

Результативною формою роботи з викладачами-початківцями є робота школи «Шлях до майстерності». Організаційним центром методичної роботи з педагогами-початківцями є методичний кабінет, де зосереджена вся необхідна навчально-методична документація, тексти методичних доповідей, новинки психолого-педагогічних джерел, підшивки педагогічних газет, журналів, розміщені матеріали педагогічних читань, методичні розробки досвідчених

викладачів, що мають звання «викладач-методист» та «старший викладач», методична література.

Основні напрямки роботи школи викладача-початківця:

1 Здійснення заходів з поглиблення педагогічних знань, методології навчання, вивчення директивних матеріалів, документів Міністерства освіти і науки України.

2 Вивчення теорії, практики та методики виховання, психології, етики, аналіз програмних документів з питань виховної роботи, формування у викладачів-початківців професійної компетентності.

3 Поглиблення науково-теоретичної підготовки з предмета, дисципліни та методики його викладання, поповнення знань із суміжних предметів, дисциплін.

4 Науково-методична робота з вивчення передових освітніх технологій, визначення шляхів їх творчого використання.

5 Здійснення заходів щодо підвищення освітнього, науково-методичного та культурного рівня викладача-початківця.

6 Організація проведення семінарів, оглядів, конкурсів, екскурсій, вечорів відпочинку, спортивних змагань тощо.

Завдання школи викладача-початківця:

– ознайомити молодого спеціаліста з історією розвитку освіти в області, Україні;

– привернути увагу слухачів до вивчення науково-педагогічної спадщини українських та світових педагогів;

– надати допомогу у формуванні вмій застосовувати теоретичні знання, отримані під час навчання у ЗВО, у конкретній практичній діяльності;

– сприяти набуттю викладачами-початківцями професійних компетенцій, необхідних для практичної роботи;

– ознайомити із сучасними засобами навчання, сприяти засвоєнню методики їх використання;

– ознайомити із сучасними методами і прийомами навчання, формами організації освітньої діяльності студентів на занятті, новими педагогічними технологіями;

– надати можливість обговорення новинок педагогічної літератури, творчих здобутків інших викладачів;

– організувати творчу зустріч із досвідченими викладачами;

– поступово залучати педагогів-початківців до науково-дослідницької, експериментальної та пошукової діяльності з питань педагогіки, психології, методик викладання;

– озброїти спеціалістів-початківців навичками самомоніторингу своєї освітньої діяльності, моніторингу та аналізу рівня навчальних досягнень студентів, їхнього загального розвитку та вихованості.

1 МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАСТАВНИЦТВА

1.1 Швидка й ефективна адаптація викладачів-початківців до особливостей навчально-методичної роботи у коледжі.

1.2 Надання практичної допомоги у проведенні занять, виховних заходів.

1.3 Надання допомоги викладачам-початківцям і кураторам навчальних груп в оволодінні новими технологіями навчання та виховання, у науковій організації педагогічної роботи.

1.4 Формування педагогічного такту та педагогічної майстерності.

1.5 Виховання бажання постійного педагогічного пошуку.

2 ВИМОГИ ДО НАСТАВНИКА

2.1 Високі морально-етичні якості особистості наставника.

2.2 Високий рівень професіоналізму, значний досвід педагогічної роботи.

2.3 Готовність поширювати власний досвід роботи, надавати практичну допомогу викладачам-початківцям.

3 ОБОВ'ЯЗКИ НАСТАВНИКА

3.1 Складання індивідуального плану роботи стажиста з урахуванням його потреб і можливостей.

3.2 Взаємовідвідування занять і позакласних заходів з їх подальшим обговоренням.

3.3 Спільні відвідування занять досвідчених колег і ретельний їх аналіз.

3.4 Випереджувальне відвідування стажистом занять, що проводяться наставником (якщо є така можливість).

3.5 Спільне зі стажистом складання планів занять, конспектів.

3.6 Допомога стажисту в розробці занять, позакласних заходів.

3.7 Надання стажисту рекомендацій щодо самоосвітньої роботи.

3.8 Ознайомлення стажиста з науково-методичною літературою.

3.9 Обговорення новинок педагогічної літератури, творчих здобутків інших викладачів.

3.10 Допомога у роботі з «важкими» студентами.

3.11 Залучення стажиста до методичної, громадської роботи.

4 ЗМІСТ І ФОРМИ РОБОТИ НАСТАВНИКА З ВИКЛАДАЧЕМ-ПОЧАТКІВЦЕМ

4.1 Складання індивідуального плану роботи викладача-початківця з урахуванням його потреб і можливостей.

4.2 Взаємовідвідування занять і позааудиторних заходів з їх подальшим обговоренням.

4.3 Спільні відвідування занять досвідчених колег і ретельний їх аналіз.

4.4 Спільне складання конспектів занять, планів занять.

4.5 Допомога викладачеві-початківцю у розробці занять, позааудиторних заходів.

4.6 Надання викладачеві-початківцю рекомендацій щодо самоосвіти.

4.7 Ознайомлення викладача-початківця з науково-методичною літературою.

4.8 Обговорення новинок педагогічної літератури, творчих здобутків інших викладачів.

4.9 Допомога у роботі з «важкими» студентами;

4.10 Залучення викладачів-початківців до методичної, громадської роботи.

4.11 Сприяти виробленню у викладача-початківця власного педагогічного стилю.

Період стажування викладачів-початківців умовно ділиться на три етапи: ознайомлювальний, основний, заключний.

Ознайомлювальний етап стажування охоплює період від початку вересня до кількох навчальних тижнів. У процесі взаємного знайомства стажиста з керівниками закладу, колегами, студентами перед ним ставляться цілі й завдання майбутньої діяльності, складається індивідуальний план стажування – головний документ, навколо якого будується спільна праця стажиста і наставника.

Основний етап – період із середини жовтня до травня. Він має на меті зміцнити активну соціально-професійну позицію стажиста через розвиток його творчої самостійності; посилити навчальну функцію стажиста.

Наставництво передбачає не лише навчання педагогів-початківців, а й забезпечує їхню професійну адаптацію, формує в них прагнення підвищувати науково-теоретичний рівень і професійну майстерність.

На цьому етапі перед спеціалістами-початківцями стоять завдання:

– оволодіти практичними навичками, необхідними для педагогічної діяльності;

– сформувати вміння застосовувати теоретичні знання, набуті під час навчання у ЗВО, у конкретній практичній діяльності;

– вивчити та засвоїти різноманітні методики викладання предмету (дисципліни);

– набути та вдосконалити педагогічні навички виховної роботи зі студентами.

В цей період великого значення набуває знання наставниками можливостей, сильних і слабких сторін діяльності викладача-початківця, а також уміння аналізувати хід і результати діяльності, формувати на основі аналізу конкретні завдання, рекомендації та поради викладачам-початківцям.

Наставники повинні вести спостереження і систематично аналізувати ріст педагогічної майстерності своїх підлеглих, вносити необхідні корективи у свою роботу.

Особливу роль у навчанні фахівця відіграють відкриті заняття та позакласні заходи наставника. Обговорення відвіданих занять і позакласних заходів – серйозна школа професійного зростання педагога-початківця.

Заключний етап стажування – травень і початок червня. Він передбачає підбиття підсумків роботи стажиста. Це короткий, але дуже важливий етап у житті закладу та спеціаліста-початківця. Він дозволяє не тільки виявити рівень підготовки стажиста, а й намітити перспективи подальшого зростання його професійної майстерності

Індивідуальне наставництво розглядається як важливий напрям роботи досвідчених викладачів в удосконаленні педагогічної майстерності педагогів-початківців.

Практика методичної роботи передбачає:

- співбесіди;
- ознайомлення з роботою викладачів-початківців (відвідування занять наставниками, адміністрацією закладу);
- надання індивідуальної методичної допомоги;
- взаємовідвідування занять (спеціаліст-початківець – викладач-наставник);
- огляд методичної літератури;
- позакласна робота з предмета (дисципліни): олімпіади, конкурси;
- відвідування відкритих занять, позааудиторних заходів тощо;

Робота з спеціалістом-початківцем має бути систематичною та спрямованою на вдосконалення всіх компонентів готовності викладача до освітньої діяльності, в результаті чого зростає її рівень та ефективність.

Сучасному викладачеві-початківцю потрібна конкретна допомога в підвищенні його психологічної культури та педагогічного мислення. Вміння психологічно обґрунтувати зміст навчальних програм з кожного предмета (дисципліни), практичне оволодіння знаннями психологічних механізмів навчальної роботи, методикою психолого-педагогічних спостережень за процесом розвитку особистості студентів, діагностико-прогностична діяльність значною мірою залежать від сформованості у викладача психологічної готовності до освітньої роботи.

Роботу з викладачами-початківцями необхідно організувати так, щоб навчити його (за визначенням Б.Тевліна):

- проєктувати, конструювати навчальний матеріал, моделювати педагогічний процес, спрямовувати навчальну діяльність студентів на основі психологічних уявлень;
- перетворювати наукову інформацію у навчальний матеріал, доступний розумінню студентів, пробуджувати інтерес до навчального предмета (дисципліни), розвивати творчу активність студентів;
- спостерігати, сприймати психологічний стан студентів, визначати особливості стосунків у студентському колективі, здійснювати моніторинг;
- здійснювати емоціонально-вольовий вплив на студентів, виявляючи організованість, цілеспрямованість, стійкість, самостійність, ініціативність;
- ставити завдання, інструктувати студентів, координувати їхню діяльність, співпрацювати у навчальному процесі;
- регулювати взаємини зі студентами, колегами, керівниками;

– зовнішньо виражати емоції (мімікою, жестами, тоном), мати лінгвістичні здібності, які полягають у правильній артикуляції, дикції, багатстві усної мови;

– засвоювати і поповнювати знання, аналізувати, узагальнювати, порівнювати, визначати головне, логічно мислити, використовувати дедуктивні та індуктивні методи мислення;

– вивчати особливості студентів, окремих груп, колективів, фактори впливу на хід освітнього процесу;

– брати участь у експериментальній, творчій роботі, аналізувати результати, ступінь ефективності.

Однією з необхідних умов успішного професійного зростання викладача-початківця є цілеспрямована й систематична самоосвіта.

Важливою професійною якістю особистості викладача є його методична вправність, під якою треба розуміти постійний творчий пошук, безперервне удосконалення своїх знань і майстерності. Діяльність викладача відбувається в умовах, які змінюються, тому йому постійно доводиться шукати нові, більш ефективні форми й методи навчання і виховання, систематично працювати над удосконаленням педагогічної майстерності.

Вдумливий, творчо працюючий викладач повинен здійснювати самоаналіз своїх занять і позакласних заходів за день, тиждень, семестр, навчальний рік, що дає змогу виявити як недоліки своєї роботи, так і внутрішні резерви.

5 РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО РОБОТИ НАСТАВНИКА ЗІ СТАЖИСТОМ

5.1 Разом зі стажистом глибоко проаналізуйте навчальні програми та пояснювальні записки до них.

5.2 Надайте допомогу стажисту у складанні навчальної робочої програми, звернувши особливу увагу на підбір матеріалу для систематичного повторення, практичних і лабораторних робіт, лекцій.

5.3 Надавайте допомогу у підготовці до занять (особливо перших), першої зустрічі зі студентами. Найбільш складні теми розробляйте разом зі стажистом. У своїй групі намагайтеся вивчати складний матеріал з випередженням на 2-3 заняття, щоб дати стажисту можливість навчитися методики розкриття найбільш складних тем.

5.4 Озбройте стажиста методикою здійснення тематичного обліку знань, проведення залікових занять.

5.5 Разом підбирайте і готуйте дидактичний матеріал, наочні посібники, тексти задач, вправ, контрольних, самостійних, залікових робіт.

5.6 Відвідуйте заняття стажиста з наступним детальним аналізом, запрошуйте його на свої заняття, разом їх обговорюйте.

5.7 Надавайте допомогу у підборі методичної літератури та організації самоосвітньої роботи.

5.8 Діліться досвідом, доброзичливо показуючи зразки роботи.

5.9 Надавайте допомогу своєчасно, з терпінням, наполегливо. Ніколи не забувайте відмічати досягнення в роботі стажиста.

5.10 Вчіть не копіювати, не сподіватись на готові розробки, а виявляти особистий педагогічний почерк.

5.11 Намагайтеся залучати стажиста до методичної роботи, поступово підводьте його до інноваційної діяльності.

5.12 Намагайтеся створити атмосферу творчої співпраці.

Схвалено педагогічною
радою від 31 серпня 2020р.
Протокол № 1

ДОДАТОК 1

ЗАТВЕРДЖУЮ
Заступник директора з НР

_____ 202__ р.

План роботи

Викладача-наставника _____

Викладача-початківця _____

на 202__ - 202__ навчальний рік

Зміст роботи	Термін виконання	Примітка про виконання

_____
(Дата складання)

_____
(Підпис викладача-наставника)

Графік відвідування занять

Викладача-початківця _____

Викладачем-наставником _____

на 202__-202__ навчальний рік

Тема заняття	Дата проведення	Підпис викладача-наставника	Підпис викладача-початківця

_____
(Дата складання)_____
(Підпис викладача-наставника)_____
(Підпис викладача-початківця)

Графік відвідування занять

Викладача-наставника _____

Викладачем-початківцем _____

на 202__-202__ навчальний рік

Тема заняття	Дата проведення	Підпис викладача-наставника	Підпис викладача-початківця

_____
(Дата складання)_____
(Підпис викладача-наставника)_____
(Підпис викладача-початківця)

План проведення «Круглого столу»

П.І.Б. викладача-початківця	Проблема	Рекомендації

(Дата проведення)

Підписи :

Заступник директора з НР _____

Методист коледжу _____

Психолог _____

Викладач-наставник _____

Викладач-початківець _____

**Результати анкетування
викладачів-початківців
«Визначення рівня адаптації»**

П.І.Б. викладача- початківця	Висновки психолога за результатами анкетування

_____
(Дата)

_____
(Підпис психолога)

Звіт про роботу

Викладача-наставника _____

з викладачем-початківцем _____

за 202__-202__ навчальний рік

Кількість відвіданих занять викладачем- наставником	Кількість відвіданих занять викладачем- початківцем	Участь у засіданні «Круглого столу»	Участь у анкетуванні

Загальні рекомендації викладача-наставника викладачу-початківцю

_____
(Дата складання)_____
(Підпис викладача-наставника)_____
(Підпис методиста)

